

133502

BIBLIOTECA POPORALA
A „ASOCIATIUNII”

Nr. 172.

1929.

STAN BOLOVAN

și alte povești ardelenesti

culese din gura poporului

de

IOAN POP-RETEGANUL

SIBIU, „Asociațiunea” („Astra”), Strada Șaguna 6

Prețul 5 Lei.

„ASOCIAȚIUNEA pentru literatura română și cultura poporului român“.

Intemeiată în 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:

† M. S. Regele FERDINAND I.

Prezident activ:

Vasilie Goldiș.

Vice-prezident I.:

Dr. Oct. Russu.

Vice-prezident II.:

Dr. Gh. Preda.

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 50 de fruntași din toate păturile societății românești.

 E de datoria fiecărui bun
Român să sprijinească „Aso-
ciațiunea“ abonând publicațiile
ei și înscriindu-se de membru.

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna.	Lei 5000.—
Membru fondator al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna.	„ 1000.—
Membru pe viață al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna.	„ 500.—
Membru activ al „Asociațiunii“, anual	„ 50.—
Membru ajut. al „Asociațiunii“, anual	„ 10.—

Biblioteca populară a Asociației „Astra“.

Anul al 19-lea Nr. 172. Octombrie 1929.

STAN BOLOVAN

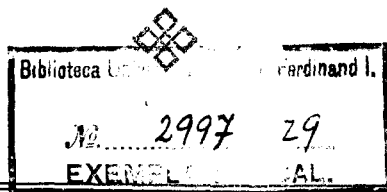
și alte povești ardelenesti

culese din gura poporului

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de

IOAN POPU-RETEGANUL.

Editura Asociației „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 6.
Tiparul Institutului de arte grafice „Dacia Traiană“, s. a., Sibiu.

Stan Bolovan.

Zice că era odată un om, om cu stare și cu socoteală, după-cum se mai află și astăzi câte unul ici-colea. Iși avea virtuțile sale, moșioara sa, căsuța sa, cu un cuvânt avea ce-i trebuia. Un năcaz însă avea și el, ca toți oamenii, că bag seamă om fără nici un năcaz și iarnă fără frig nu se poate. Năcazul și supărarea lui era aceea, că n'avea copii. Și se ruga bietul om zi și noapte, se ruga în coate și în genunchi să-i dăruiască D-zeu copii, dar' în zadar, că tot nu i se împlinea rugarea. Era cât pe aci să piardă și nădejdea, ba-și făcuse și cântec :

„Doamne, Doamne !
Mult zie Doamne,
D-zeu gândești, că doarine
Cu capul pe mânăstire,
Că de mine n'are știre“.

Odată, cum mergea el gândindu-se la bucuria oamenilor cu copii și la nefericirea lui, se întâlnește cu D-zeu și cu Sf. Petru.

— Dar' unde mergi, măi, omule? îl întrebă D-zeu.

— O, Doamne! Mă duc să mă prăpădesc de năcaz — răspunse omul.

— Și ce năcaz ai, omule? Spune-mi ce dorești, căci eu îți pot împlini ori ce poftă a ta. Ce-ai vrea ca să ai?

— Copii, Doamne! Copii aș vrea să am!

— Și ce ai mai vrea să ai? Iar' Stan, că așa-i era numele, răspunse și a doua oară că copii ar vrea să aibă.

— Te mai întreb odată, omule, — zice D-zeu, — ce-ai mai vrea tu să ai? Iar' Stan răspunse și a treia oară că copii ar vrea să aibă.

— Bine, zise D-zeu, copii să ai după-cum ai cerut tu. Și se duse Stan acasă; adecă ce să vezi? și casa și curtea îi era plină de copii; nici mai mulți, nici mai puțini decât o sută de copii află el acasă, cari toți îi ziceau tată și-i cereau de mâncare. Acum dă-le Stane de mâncare dacă ai de unde! Se puse omul meu pe gânduri: cu ce să hrănească atâta amar de copil? Vându tot ce avu pe lângă casă și cumpără tot fărină, apoi se duse în lume, să le câștige hrană.

Mergând el prin această săcuretă de lume mare, ajunse seara la o stână, lângă o pădure mare. În staur erau câteva mii de oi, iar' în comarnic vreo 12 păcurari, unul mai lat în spate decât celălalt.

— Bună seara, feciori — zise Stan, intrând în comarnic.

— Să fii sănătos, bade, răspunseră cio-banii, apoi îi puseră scăunenciu, să șeadă, ca la om strein, și începură a vorbi mai de una, mai de alta, până Stan le spune că el a luat lumea în cap să câștige mâncare la cei o sută de copii. Păcurarii încă-i povestiră că lor le merge bine, că oile au pășune destulă, dar' s'a învățat un trăznit de smeu și în toată noaptea fură câte trei oi. —

— Oh, zice Stan, și voi nu vă puteți apăra de el?

— Nu, răspunseră păcurarii.

— Haldați să ne tocmim; ce-mi dați să vă mântuesc de el?

Și se tocmiră să-i dea a treia parte din toate oile, dacă va fi harnic să alunge pe smeu dela turmă.

Acum se puse Stan la pândă în staur, în mijlocul oilor, de bună seamă după ce cinară

un balmoș păcurăresc. Colo cătră miezul nopții veni smeul și dă să între în staur, dar' Stan îi strigă răstit :

— Mai încet, mă! ce vrei să faci? dară foruitul de smeul răsese cu hohot și zise: Cine ești tu, care vrei să mă oprești să nu intru în staur?*)

— Eu sunt Stan Bolovan, care mânânc petri și carne de smeul, dar' tu cine ești?

— Eu sunt smeul, dar' dacă tu zici că mânânci petri și carne de smeul, hai să ne cercăm puterile.

— Nu-mi pasă, zice Stan, să vedem dară care din noi va putea stoarce apă din peatră?

Și apucă smeul un holovan mare și tot îl sfărmă în mână, dar nui eși pic de apă din el. Atunci apucă Stan un bruș de caș ce-l avea în traistă și cum îl strânge începe a-i curge zărul printre degete. Noa vezi, smeule, așa să faci tu, dacă ești tare! Iar' smeul răspunse: Cunose că ești mai tare decât mine; dar ști ce? hai la noi slugă, că mama

*) Pe la Reteag zice *staur* și nu *staul*, la ocolul acel încunjurat cu *lese* ori cu gard, unde stau oile; — iar *comarnic* zice la alcătueala aceea în care șade personajul stânei: baciul, păcurarii etc. — I. P. R.

de multă vreme tot ceareă, doară va afla o slugă tare ca tine.

— E bine, zise Stan, și ce simbrie îmi vei da pe un an ?

— Eu, răspunse smeul, îți dau o desagă de bani de aur.

Târgul fu gata. Stan intră în comarnic la păcurari și le spuse că de smeul i-a mântuit pe vecie, dar' ei să facă bine și să ducă partea lui de oi la el acasă, să nu-i moară copiii de foame, că el a intrat în slujba smeului pe un an de zile. Păcurarii se legară că-i vor duce oile acasă până într'una, ceea ce și făcură, că vedeau cu cine are de lucru, iar' Stan merse cu smeul acasă. Pe atunci anul era de trei zile.

Când ajunseră acasă aflare pe mama smeului cu trei căldări cu apă fierbinte ca să opărească oile ce le va aduce smeul. După ce intrară în casă spuse smeul bătrânei numai la ureche ca să nu mai tragă nădejde de oi, că acum fu Stan Bolovan la stână, care e așa de tare de scoate apă din peatră.

— Și cine e acela, Stan Bolovan ? în-
trebă smeoaica

— Iată, l'am băgat slugă pe un an, aci e.

— Bine, zise, smeoica, bine, să vă cereți puterile să văd care sunteți mai tari.

Și se apucă smeul, și-și aruncă buzduganul cel de 99 de măji, cale de-o poștă. Apoi zise cătră Stan: Noa, Stane, hidați după buzdugan, și să vedem tu până unde-l vei putea arunca?

— Să cercăm, zise Stan, dar' să ne luăm merinde baremi pe trei zile, că eu vreau să-ți arăt ce pot! Și-și luară merinde și se puseră la drum și du-te, du-te, până detersă de buzdugan. Acolo Stan nu mai putea de obosit, deci se puse să șeadă pe buzdugan. Dar' ce faci, Stane, întrebă smeul, nu mai dai?

— Ba dau îndată, răspunse Stan, numai aștept o leacă până ce trece luna să n'o nimerese cumva, s'o stric, ori să-ți rămână buzduganul pe acolo, că chiar în lună am un frate faur, de ți-l prinde știu că nu-l mai vezi.

— Ba, zise smeul, decât să faci atâta pagubă, mai bine lasă, că dau eu și pentru tine.

— Cum vrei, zise Stan, iar' smeul luă buzduganul și-l aruncă îndărăpt acasă.

O zi era trecută.

Seara spuse smeul mamei sale toată întâmplarea și se mirară grozav de puterea lui Stan cea mare.

A doua zi îi mână smeoalca după apă. Fiecare luară câte o piele mare de bivol cusută ca burduful, că în de acelea aduceau apă, alte vase n'aveau. Când ajunse la fântână, smeul umplu pieile amândouă cu apă și dă să plece. Dar' Stan zise: Ho! ho! cine să care atâta apă în toate zilele? Dacă-ți sunt slugă, voi să te slujesc pe dreptate. Și scoase Stan cuțitul din șerpar și începu a brăzda locul în jurul fântânei.

— Ce faci, bre? întrebă smeul.

— Ce să fac, zice Stan, voi să duc toată fântâna odată!

— Ba, lasă-te, zise smeul, mai bine duc eu și burduful tău, numai nu strica fântâna, că o avem dela moși-strămoși.

— Cum voiești, zice Stan, numai să nu zici că nu te slujesc pe dreptate.

Două zile trecură. Seara iar' povesti smeul mamei sale de toată întâmplarea, și se mirară amândoi' de puterea lui Stan.

A treia zi îi trimise smeoalca după lemne, după ce ajunseră la pădure, smeul rupse un copac din rădăcină și dă să plece cătră casă. Stan însă tot lega la vițe de curpen una de alta, să facă — drag doamne — funie din ele și să facă nu știu ce lucru mare cu ele.

— Ce faci Stane ? întrebă smeul.

— Ce să fac, răspunse Stan, doară numai n'am nebunit să merg cu vreascuri acasă, ca Țiganii, eu vreau să duc cu o cale toată pădurea acasă, să nu zici că nu-s slugă pe dreptate.]

— Ba, zice smeul, una ca aceea n'o fi, să scoți tu din pământ astă dragă de pădure toată odată, mai bine duc eu și pentru tine un copac !

— Cum vrei, zice Stan, numai să nu zici că nu te-am slujit pe dreptate !

Și luă smeul încă un copac în spate și mergea gâfăind cătră casă, iar' Stan îndărăptul lui mergea duhănind ca un domn.

Trei zile trecură, anul era împlinit. Deni rândul să-i dea o desagă de galbini. După cină însă zise smeoalca cătră smeul : Mă, de noi nu va fi bine, de scapă din casa

noastră cu zile Stan. Mergi la noapte, când doarme, și-l lovește cu buzduganul chiar în frunte, auzitu-m'ai? chiar în frunte, să piară, că și de-atâția bani ce-i dăm îmi pare rău, dar' mai rău îmi pare de zoiu ști că scapă sănătos din casa mea, c'atunci nu mai cu-tezăm a ieși de-aci de frica lui.

Stan ascultase la ușă, dar' nu se înspăimântă, știind că smeul e prost ca miezul nopții. Deci merse în casa lui și culcă în pat un butuc mare de lemn, apoi după ce-l acoperi bine cu țolul se băgă sub pat. Colo cătră miezul nopții vine smeul și dă de vreo câteva ori cu sabia în butuc, crezând că s'a văteta de durere, apoi mai în urmă dete cât putu de tare cu buzduganul și merse voios la mumă-sa.

— Noa, da omorātu-l'ai?

— L'am șters dintre cei vii, răspunse smeul.

Adecă dimineața, spre mirarea lor, Stan se scoală, întinzându-se și căscând o gură de gândea că vrea să-i soarbă.

— Dar' cum te hodiniși astă noapte, Stane? întrebă smeoalca.

— Mulțam de întrebare, stăpână, bine, numai cât am visat ca și când m'ar fi mușcat nescari pureci și par'că peste frunte mi-a trecut un șoarece.

Și nu se puteau destul mira de tăria lui, deci zise smeoaica:

— Te-ai purtat bine, fățul meu Stane, ți-ai împlinit anul foarte omenește, acum aci-ți e simbria, o desagă de galbini, poți merge acasă și să-i folosești în pace.

Dar' Stan bine vedea că smeul cu mumă-sa îi duc frica, deci zise hotărât:

— Eu gândiam că barem doi-trei ani să slujesc la voi, să am cu ce merge acasă la copilași, numai cu atâta agonisită ce voiu ști eu face cu o sută de copii? băgați-mă slugă baremi pe un an încă.

Dar smeul cu mumă-sa atâta frică știau de Stan, încât se hotărâră a-i da și două și trei părechi de desagi cu galbini, numai să se vadă scăpați de el; deci zise smeul: Stane, îți dăm două părechi de desagi pline cu galbini, numai mergi și ne lasă 'n pace. Dar' Stan nu se 'nvoi. — Auzi Stane, zise smeoaica, îți dăm trei părechi de desagi plini cu galbini, numai fii bun du-te și ne lasă 'n pace, că nu mai avem lipsă de slugă.

Stan se eugetă puțin, apoi zise :

— Fie, dacă-mi dați trei părechi de desagi plini-plinuți cu galbini de aur, atunci plec, dar' să mi-i și ducă smeul până la mine acasă. Și se învoiră. Smeul luă trei părechi de desagi plini cu galbini în spate și merse după Stan. Dar' smeul așa greu sufla de greutatea poverii încât când sufla, Stan mergea fuga înainte, ca suflat de-un vânt pogan, când trăgea smeul răsufierea, Stan iar' venia îndărăpt, tras de răsufierea lui. Tot merge smeul și tace mult timp, dar' odată nu se poate răbda să nu întrebe pe Stan :

— De ce fugi tot înainte și vii iar' îndărăpt?

Iar' Stan răspunse :

— Să pot a-și sbura până acasă, dar' văd că nu te poți ținea de mine, și-mi vine să mă întorc la tine și numai una să-ți dau cu pumnul în frunte să te învăț cum ai de mers pe drum, când ești cu mine pe cale.

Smeul tremura și mergea după Stan.

Când erau aproape de casa lui Stan, ieșiră toți copiii în calea lor, sbierând de foame.

— Ce zice copilul acela? întrebă smeul pe Stan.

— Iată, răspunse Stan, copilărit de-a lor, zice c'ar mânca carne de smeul.

Atunci smeul aruncă desagi jos și..... du-te copile!

Ce-o fi spus la mumă-sa nu mai știu, atâta știu că din minuta aceea copilul lui Stan nu se mai văteau de foame. Mulți din ei vor fi murit de atunci, că doar e demult, dar' carti n'au murit încă, aceia și azi trăiesc.*)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Isteață și pace!

Zice c'a fost odată un împărat, gazdă, nu tândală, oile lui se vedeau și se cunoșteau dintre ale altor botezați, boii lui erau cei mai frumoși în tot satul. Apoi mai departe avea doară țări întregi, că doară de aceea era el împărat: unele le moștenise dela tatăl său, altele le câștigase el vite-

*) Auzită dela un păcurar din Reteag și scrisă în Deva, ca pedagog.

jește, că-i plăcea bătăile. Dela mumă-sa îi rămase mult aur și argint și adiamante, putea deci cu drept cuvânt zice că-i bogat cum-i data. Odată, hai drace, că el face un plug de aur și merge să are cu el. Arând pe cel hotar, iată vine la el un moșneag; Bun lucru, înălțate împărate! — Moșneagul, dete adecă binețe. „Bun, da scump, moșule“, îi răspunde împăratul, care nu pricepuse cum se cade pe bătrân; se vede că nu știa bine românește, ce de altcum nu-i mirare pentru împărați, că doară și ei au numai un cap, apoi într'un cap numai, nu pot nici ei băga atâtea feluri de limbi, câte neamuri de oameni au în împărăție! Deci împăratul, așa, mai slăbuț, cum poate el sdrobi românește, zise cătră vâj (moșneag, se aude pe Someșul mare): Moșule, ce gândești că ar fi vrednic plugul acest de aur? (Împăratul credea că vâjul despre plug a zis: „bun lucru“) Dar' vâjul îi răspunse fără pic de gândire: „Înălțate împărate, de n'a ploua în luna lui Maiu, nu-i vrednic nici o coajă de mălaiu!

Cu aceste vorbe merse moșneagul mai departe.

Împăratul se gândi mult la vorbele țăranelui și le află de adevărate, căci gândise precum era într'adevăr: De nu va fi ploaie în luna lui Maiu, de bună seamă că mai mult va fi vrednică o coajă de mălaiu decât plugul acesta, că din el nu poți mânca, pe când cu coaja-ți alungi batăr odată foamea, cât de cât. Deci se pune împăratul și vinde plugul cel de aur și cumpără o moară chiar lângă casă, că moară n'avea până într'aceea și se gândi, ce să mai împartă el bucatele cu alții pentru măcinat; mai bine să capete el ceva dela moară! Gândul nici n'a fost rău de altcum.

După-ce avea acum și moară, se gândește să se însoare, că era holteiu cam stătut și-acum și-avea cu ce-și ținea muierea, că doară un împărat are venituri, nu ca noi, dar' și cheltueli îndoite și înzecite ca noi, fără fi aduce moara câștig frumos.

Să pune deci și începe a se cam uita printre cele fete, să vază care ar fi de el? într'acelea iar' se întâlnește cu moșneagul cel dela arat.

— Bună vremea, moșule!

— Bună să-ți fie inima, înălțate împărate? Da de unde și până unde?

-- Caut ce n'am, moșule.

— D'apoi să fie într'un clas bun și eu noroc, înălțate împărate, dar' te rog de una : nu te lăcomi la rang, la neam, la avere, la sburdălnicie ; D-tale îți trebuie o muliere isteasă, așa-ți caută una, care va fi mai isteasă ; nici nu merge D-ta pe la ele, serie numai cărți în toate părțile, răvașe în toate orașe, că ureai să te însori și vei lua de nevastă pe fata cea mai isteasă și mai cu minte, fie chiar și dintre oameni de jos, dintre plugari, apoi să văd eu dacă nu nimerești bine !

— Bine, moșule, dar' cum voi ști eu care-i mai isteasă ?

-- O, Doamne, înălțate împărate, serie în toate cărțile și răvașele așa : că pe aceea o vei lua de muliere, care va veni la palatul Măriei tale mai întâiu, dar' cum ? nici călare, nici pe jos, nici îmbrăcată, nici desbrăcată, nici pe drum, nici pe delături, nici cu cinste, nici fără cinste !

— Bine, moșule, dar' poate-se una ca asta ?

— Și de ce se nu se poată ! bată-și capul cine vrea să fie împărăteasă !

Merge împăratul acasă, face cum l'a învățat moșul și așteaptă în pace, văzându-și de moară, de moșie și de împărăție.

Mult și-au bătut capul cele fete de crai și de împărați, de grofi și de baroni, de boteri și de fruntași, din toate satele și orașele împăratului, cum să facă să se mărite care-va după împăratul, dar' înzadar le fu truda, că nu izbuti nici una. Desteia merse până în poporul de rând, și ce să vedeți? Ce nu putură scoate la cale domnii cei mari și învățați, o fată de țăran o să ducă la îndeplinire! Chiar a doua zi își lăpădă toate hainele de pe sine și se îmbracă într'un leșteu (sac de prins pești, cârstnic, comeriu) și astfel îmbrăcată prinde o urabie și-o pune într'un blid, o acopere cu alt blid, și să suie călare pe un țap și pleacă astfel călare, cu picioarele pe jos și merge tot dintr'o margine a drumului până în cealaltă. De către seară ajunge la palatul împăratului și intră înăuntru. Toți încep a râde de călăria și de mersul fetei, dar' mai tare de călăria ei. Împăratul nu râdea, îi plăcea fata, că era frumoasă și isteată și credea că va fi și de neam mare. Deci zice împăratul:

E drept că ai venit cum am zis, numai una tot te strică, să văd cinstea-necinstea, și dacă și aceasta ai nimerit-o, încă azi ne cununăm. Fata îi întinse blidele, împăratul ridică cel de deasupra și vrabia sbrrr! sboară ca glonțul, încât împăratul, rămânând înmărmurit, scapă blidul din mână de se făcu tot bucățele.

— E bine, draga mea, zice împăratul, acum să-mi spui a cui ești și de unde?

— Eu, înălțate împărate, sunt dintr'un sat cu oamenii, fata unui Român, plugar, după munca lui trăiesc toți domnii și toți leneșii din Impărăția Mariei Tale.

— Prea bine, însă de oare-ce tu ești fată de plugar și eu numai după istețime te fac împărăteasă, poftesc dela tine ca să te prinzi că nu vei face nici o judecată, că îndată ce ai cuteza să faci și numai una cât de mică, te alung, să mergi îndărăpt, așa, precum ai venit.

Fata se învoește și astfel împăratul o duce la altar numai decât, și-i cunună un cinstit părinte, după-cum le era legea și obiceiul, firește după-ce o îmbrăcară cu pe-o fată de împărat, că doară n'ar duce-o la

sfânta cununie, colo înaintea icoanelor, Doamne ferește, numai iacă-așa!

Nu trece multă vreme după cununie și împăratul trebuie să meargă la bătaie, să ia viața la vreo câteva mii de oameni buni de lucru, el, care nici la o muscă nu-i poate da viață. Împărăteasa rămâne acasă, să aibă grijă de una-altă, dar' mai cu seamă de moară, apoi afară de aceea, câte nu mai are omul de lucru dacă vrea să și-l caute, că doară lucrul nu mai are sfârșit numai când intrăm în mormântul rece, unde gluma trece.

Într-o zi iară merge împărăteasa să mai vadă de cea moară, că doară nu se putea încrede numai în credința morarului. Acolo află pe doi oameni sfădindu-se, un Român și un Sas. Românul adecă dusesese ceva bucate la moară pe spatele unei mărține. Sasul era la moară, și dusesese bucatele în carul tras de doi bot săsești.

Românul legase mărțina de carul sasului și până erau amândoi în moară aceea fătase și se trase mânzul sub car. Sasul nu mai poate de bucurie că carul lui a fătat un mânz; nu era chip să-l poată cineva

face să priceapă cumcă mînzul nu poate fi decît dela mărțina Romînului, el numai da două cu două, că mînzul este al lui, că sub carul lui l'a aflat, că romînul n'a adus de acasă decît iapa cu sacul desăgit pe șeauă, iar în urma iepei nu era nici un mînz, decît un sas, care însă era mai mare și decît iapa, și deci n'a putut să fie mînzul acelei iepe, și cine știe câte nu îndrugă sasul în prostia lui.

Dăzînd împărăteasa cearta, uită că n'are drept să facă judecată și zice cătră cei doi pricinați: Măi, oameni buni, plecați amîndoi în două părți, care cu ce-are; tu, Sasule, cu carul tău, și tu, Romîne, cu mărțina ta; după care va merge mînzul, al aceluia să-i fie, că aceluia se cade să fie. Firește că pricinașii au trebuit să se supună la judecata împărătesei, dar' mînzul naibei, spre necazul Sasului, merse după mărțina Romînului. Acum, văzînd Sasul una ca asta, să mînie foc pe Romîn și pe împăcător, că nu pierduse în viața lui nici un proces și-acum să piardă, și chiar față cu-un Romîn, și înaintea împărătesei! Indată ce veni împăratul acasă, merse și-i spuse întâmplarea. Împăratul ascultă pîra Sasului până în capăt,

apoi îi spuse verde în buze că: Lege mai dreaptă decum v'a făcut Măria Sa împărăteasa nici un împărat din lume nu vă poate face; dar' să și cam năcăji împăratul, văzând că nevasta lui se amestecă în lucrurile lui fără slobozenie.

De cumva erau pe atunci advocați, ce mai ști, poate aflau vre un paragraf cu care să arete, că carul sasului a fătat mînzul, așa însă, din lipsa de avocat, rămase dreptatea pe partea Românului, precum o făcuse împărăteasa. Numai atunci se făcu și Românului dreptate, și cine i-o făcu era cât pe aci să o pătească cât de rău.

Împăratul chemă pe împărăteasa înainte, îi spuse că mai mult pită și sare pe o masă nu pot mânca, și că ea să se gîndească în trei zile ce are de gînd să-i ceară, că îi va da, ori ce va încăpea pe o căruță, numai iertare să nu ceară, că iertare nu-i poate da.

Dorba împăratului fu vorbă sfîntă. A treia zi dimineața stau două căruțe gata de cale, dinaintea ușei palatului, într'una să-și pună împărăteasa câte ceva și într'una să se urce împăratul, să o petreacă până între hotare. Împărăteasa însă nu vrea să pri-

mească nimic dela împăratul, zicând că ea n'are ce face cu atâta avere, câtă ar încăpea într'o căruță, că se îndestulează numai cu cât va putea strânge în brațe. Nu-și ia deci chiar nimic, fără să pune lângă împăratul în căruță și pleacă, poruncind că cealaltă căruță să nu vie înzadar cu ei, că ea n'o primește nici plină, necum goală! Câțiva miniștri încă o petrecură până între hotare, în altă trăsură, fiind foarte mâhniți că trebuie să se despartă pentru totdeauna de o împărăteasă atât de isteasă și de cuminte, apoi frumoasă Doamne! — După-ce ajung între hotare se coboară toți din trăsură și începură a-și lua rămas bun. Deci împăratul o întrebă încă odată: Dar' vezi, muiere, de cere ceva, că ori ce-ți dau, numai iertare, cum ți-am mai spus, nu pot să-ți dau, deci iertare nu cere.

Atunci zice ea: Înălțate împărate, iertare nu-ți cer, că nu-s vrednică de ea, dar' zici că-mi dai ce voiu putea strânge în brațe?

— Dau, iată, aud și miniștrii mei!

Atunci împărăteasa se repede și cuprinde pe împăratul în brațe, zicând: Numai atâta îmi trebuie și nimic mai mult!

Pacea fu gata. Toți se suiră în trăsură și se întoarseră la palat precum și veniseră: împăratul și împărăteasa într'o trăsură drăgostindu-se, iar' miniștrii într'altă trăsură din dărăpt, clătind din cap și zicând: „Isteață și pace !“. *)

Săraca mamă.

Lumea asta nu e numai de ieri, de-alaltă ieri, ei e tare de mult; Doamne, cine ar fi în stare să ne spună de câți ani e lumea?! Multe rânduri de oameni s'au mai pârândat într'ânsa, și buni și răi, suflete bune și inime împietrite, putrezi de bogați și săraci, de nu le ardea nici focul în vatră, domni mari și slugi plecate, frumoși și urâți, toți au trăit împreună și au încăput unii lângă alții, și în urmă s'au stâns, s'au dus ca să nu mai vină, s'au mutat dela noi de n'a rămas nici pomenire de ei. Este însă câte un om, care, și după moarte, e pomenit de următorii lui; ori că a fost prea bun, ori prea rău; prea avut, ori prea sărac; prea cuminte, ori prea

*) Auzită în Năsăud, când eram școlar.

prost; prea frumos, ori prea urât, și D-zeu mai știe pentru ce, destul că câte-un om e pomenit și după moarte, numele lui umblă din gură în gură, faptele lui le știi povesti și copiii din școală și fetele din șezătoare, și moșnegii de lângă cuptor.

Așa a fost și badea Ion din... nu știu zău din ce sat a fost, că doară de atunci e tare de mult. Destul că badea Ion era avut, nu tândală; împăratul, că-i împărat, dar' eu el nu se putea măsura în bogăție. Câmpurile lui, vitele lui, casa lui, pădurile lui, viile lui, slugile lui, erau mai presus decât ale împăratului. Și era credincios badea Ion și cu frica lui D-zeu. Avea badea Ion și copii, că doară văzându-se atât de avut se tot ruga lui D-zeu să-i dea și copii lângă avuție. Nouă feciori și o fetiță îi dăruie bunul D-zeu. Se credea foarte fericit; și avea de ce să ținea, că nu în toate zilele și nu în toate satele se întâmplă să vezi câte un om fericit ca el: bogat, sănătos și cu copii buni, ascultători și sănătoși.

Toată lumea nu vorbea în aceea vreme decât de casa lui; ba că om fericit ca el nu este; ba că copii ca el buni nu avea

nimeni; ba că utile și țarinile badei Ion rodesc mai bine decât ale altor oameni; ba că femeie ca badea Ion rar om are; ba că nu-i femeie să aibă un bărbat cuminte și înțelept cum avea lelea Irina, muierea badei Ion; ce-i mai mulți ziceau însă că rari copii se nasc într'o zodie, într'o planetă bună, ca copiii badei Ion. Și erau fericiți și copiii văzându-și părinții voloși, sănătoși și în stare ca nimeni în satul lor; și erau fericiți și părinții, văzând fericirea copiilor lor, și ziceau adesea: Doamne, fericit e omul, care e părinte!

Dar bine-a zis cine-a zis, barem de n'ar fi zis, ori dacă a și zis — barem de n'ar fi grăit într'un clas rău; drept a avut cine a zis, că nu e nici o dulceață, să nu fie urmată de amăreală, nu e nici un suiș — fără coborâș, nu e nici un bine să nu vină după el și răul, căci așa a lăsat D-zeu, după bine s'aștepți rău!

După voie bună vine
Plâns, nevoi și mari suspine.

Apoi:

Pân' vine iar' binele
Rău-mi ciuntă zilele.

Când era bucuria mai mare, fericirea mai deplină, când gândeau să trăiască mai fără gânduri, atunci vine o durere mare, o întristare neașteptată: badea Ion moare, se duce de cea parte, de unde nimeni n'a venit să ne poată spune cum e acolo. Un plâns și o jale urmă în locul bucuriei, întristare în locul veseliei, nefericirea în locul fericirii, amarul în locul binelui. Dar' omul e făcut în lumea asta ca să se dedea cu toate, cu binele, ca și cu răul, cu răul, ca și cu binele. Încet cu încetul uitară năcazul, începură a se mângăia, și numai din când în când mai gândiau la nefericirea urmată din moartea părintelui. Când erau mai mângăiați, le veni alt năcaz, muri fratele cel mai mare. Năcazul se re'noi, biata văduvă trebuia să înceapă a doua oară a umbla în cimitir spre a vizita două morminte, al bărbatului și al feciorului celui mai mare. Cine ar putea spune nopțile petrecute în plâns, și zilele petrecute în lacrimi, nopțile jelin-du-se, zilele văietându-se, nopțile fără somn și zilele ajunând! Sărmana mulere! după pierderea bărbatului zicea adese-ori plângând: Doamne, greu e a fi văduvă! Acum

după ce-și pierdu și copilul mai mare, plângea și zicea: Doamne, Doamne, greu e a fi văduvă și mamă!

O durere după alta, un năcaz după altul, o jale după alta ajunse pe biata văduvă, nouă ani dup'olaltă, pierzând în tot anul pe cineva din cei iubiți ai săi; mai întâi bărbatul, apoi câte un copil după altul, în tot anul tot cel mai mare:

„După tată fiii toți
Se mutară 'ntre cei morți“.

pierdu unul după altul, după bărbat toți copiii și-i rămase numai cel mai mic, Constantin și fata Maria. Din muiere cu bărbat înțelept — ajunse văduva din zece fii, ajunse numai cu doi, cu cei mai mici.

Rămânând biata muiere numai cu copiii acei doi mai mici, își văzu de trebile sale, suspina și învăța copiii, să meargă în toată ziua în cimiter, și 'n toată ziua ingenunchia și plângea pe nouă morminte, pe opt ale fiilor și pe unul al bărbatului. Avută însă era ca și mai 'nainte, averea nu o pierduse, numai bucuria și dragostea casei o părăsiră; acum era numită „văduva cea avută“. Așa trecea o zi după altă; Constantin era azi

mai mare decât cum fusese ieri, și Maria mâne mai frumoasă ca azi. Lelea Irina avea numai un dor: să-și vadă copii mari; și la D-zeu numai o rugare: să o țină să și-i poată vedea căsătoriți.

Maria era mai tânără cu vreo cincisăse ani decât Constantin, dar' totuși îi veni mai curând vremea măritişului, decât frate-său - vremea însurăciunei. Constantin nici nu se gândia la însurat, când Mariei începură a-i umbla pețitorii. Apoi știți D-stră cum e lumea și cum sunt feciorii, unde dau de-o fată frumoasă și bogată se îndeasă care de care. Și Maria era bogată și frumoasă, frumoasă ca o zână și bogată ca o crăeasă și bună ca pita cea albă, când e omul flămând; frumoasă ca primăvara, bogată ca toamna și bună ca o fată mare; și îi mersese vestea peste nouă țări și nouă mări, că frumoasă ca ea nu-i nimeni, apoi lângă frumsețe era și avere ca la o crăeasă. Se îmbulzeau deci pețitorii care de care, unii mai frumoși decât alții, unii mai avuți și mai din oameni decât alții, căci știți zicătoarea: „La fântâna bună, mulți voinici s'adună!“

Apoi o fată frumoasă și bogată e ca fântâna cea bună. Mulți îi mai trăgeau nădejdea, mulți îi mai duceau dorul, mulți se credeau vrednici de a o căpăta de soție, dar' al ei numai unul poate fi, ea numai după unul poate merge, toți ceilalți peștitori trebuiau să fluiere a pagubă, numai unul a bucurie. Cine va fi fericitul acela? — s'a vedea.

Lelea Irina, ea muliere cuminte și înțeleaptă, nu dădu pe Maria cui veni mai întâi, că doară n'avea o sută de fete, nici nu era sărânțoacă s'o dea cui o cere, numai decât. Lelea Irina se gândia și chibzuita: după cela aș da-o, că e frumos, dar' nu-i din neam, celălalt ar fi din neam, dar' nu-i frumos, altul ar fi din neam și frumos, dar' e departe. Tot cu de-astea gânduri își petrecea zilele, după ce mergea câte-o păreche de peștitori cu corfa goală dela ea. După aceea iar' mergea în cimitir, iar se punea pe plâns, și plângea, plângea, pe nouă morminte, pe mormântul bărbatului și acelor opt fii iubți și nu venea din cimitir, numai seara; de dimineața până seara sta acolo, se muta de pe mormânt pe mormânt, plângând

și văietându-se. Intr'o zi iar' se întorcea lelea Irina supărată dela morminte și cu ochii roșii de plâns. Ea adecă adormise pe un mormânt, pe mormântul bărbatului, și visase că rătăcește singură printr'o pădure mare, deasă și întunecoasă, și tot striga acum după bărbat, acum după feciori, acum după fată, dar' înzadar, nu-i venea nici unul într'ajutor. Deșteptându-se în starea aceasta, merse supărată acasă, părându-i-se că visul îi prevestește o nefericire nouă. Acasă, pe cine află? Un pețitor frumos și voinic, frumos ca un soare, voinic ca un stejar și bogat ca un fecior de împărat. Lui Constantin și Mariei îi plăcea foarte mult de el. Lelea Irina se uită la el plină de îndestulire și din fața ei par'că puteai ceti: numai de n'ar fi de departe. — Dar' de unde ești, dragul lelii? — îl întrebă lelea Irina. — De-aci a noua țară! răspunse junele, de preste apa lucioară. — Când auzi lelea Irina una ca asta, înlemni de-odată; îi veniră în minte toate năcazurile: văduvă, jelindu-și bărbatul și opt fii, să mai mărite și fata atât de departe... nu era în stare să supoarte atâta năcaz, și zise aci ca să audă toți cei din

casă: Dragii mei; ni-a dat D-zeu avere, ni-a fost dat și mângăiere, dar' iar' ni-a luat-o; pe bărbatul meu, fie iertat, l'am îngropat acum sunt doisprezece ani, după aceea în tot anul câte un fecioraș, până-mi rămaseră numai acești doi copii mai mici, tu, Constantine și tu, Mario; credeam baremi că de acești doi voi avea parte la slăbi-ciunile și bătrânețele mele; odată cu capul n'aș voi ca tu, draga mamei Mario, tu, scumpa mamei, tu, să te măriți așa departe și să mă lași singură; îți va da D-zeu și aci un om de treabă, chiar de n'ar fi atât de bogat ca noi, numai să fie de aici de aproape; nu mă lăsa, pentru D-zeu, singură și necăjită, fără mângăiere la bătrânețe.

Maria însă avea foarte drag pe holteiul acela din minuta când intră în casă, și astfel nu știa ce să facă ea să umble mai bine. De pețitor nu s'ar despărți bucuroasă, de mamă-sa îi era jale să-o lase singură și să se depărteze așa tare.

Constantin vedea chinul și al surorii și al mamei sale, deci luă și el vorba și zise:

— Mamă dragă, poate că asta ni-a fost împărțită, să nu fim aproape de-olaltă, dar'

deoarece Mariei îi place de feciorul care o peşte, deoarece e din oameni aleşi şi om cinstit, eu aş gândi s'o lăsăm a se mărita după el, că de câte-ori te va lovi dorul de ea, totdeauna voi merge şi fi-o voi aduce; ştii, mamă dragă:

Patru cai 'nhăma-oi
Fat' acasă aduce-ţ-oi.

Cu mare năcaz se despărţi lelea Irina de Maria, de draga ei fată, dar' tot se despărţi, ea rămase locului cu Constantin şi Maria merse cu mirele ei, chiar a noua ţară preste apa lutoară. Nu trecu mult după aceea şi muri şi Constantin, cel mai iubit din toţi copiii ei, cea din urmă mângăiere, şi pe el îl îngroapă, nu în cimitir între alţi morţi, ci:

Sub fereastră — în grădină,
Ca să-i fie la 'ndemână,

să poată merge în toată ziua, în tot ciasul, în toată minuta, şi nu spre a plânge după el, nu spre a-i binecuvânta ţărână, ci spre a-l blăstăma cât o lua gura: Constantine, dragul mamei, scumpul mamei, fiul mamei, ieşi afară din mormânt, ieşi, du-te şi-mi adă fata acasă, adă-mi pe Maria, că tu aşa te-ai

lăudat, că nu m'ei lăsa să-i duc dorul, ci mi-o vei aduce, ziua și noaptea, când m'ajunge dor de ea; te-ai lăudat că nu mă vei lăsa să-i duc dorul, ci mi-o vei aduce: du-te dară, că de nu, te blastăm să nu te rabde pământul precum mi-ai luat tu și cea din urmă mângăiere. Scoală-te, Constantine, du-te, tu știi unde, în care parte 'mi-e fata, adă-mi-o s'o văd, că de nu, sap pământul, te scot afară și te blastăm să n'ai odihnă în veci, de nu-mi aduci tu mângăierea îndărăpt; nu te rabde țărâna, cum mi-ai ars tu inima!

Bietul Constantin n'au odihnă în groapă de gura mamei sale, ci se sculă odată, noaptea, și zise cătră mormânt:

„Dragul meu, mormântul meu,
Fă-te tu căluțul meu;
Iară tu pânzuea mea,
Să te faci o cărărea,
Să mă duc la sora mea,
S'o aduc la maica mea,
Că de nu — m'a blăstăma..
Pământul nu m'a răbda“.

Și mormântul l'a ascultat și s'a făcut un cal, un armăsar năsdrașan, și s'a suit Constantin călare pe el, și pânza lui s'a făcut

o cărare albă, luminoasă și lungă, până la casa surorii sale, a Măriei. Cât-ai bate 'n palme fu acolo Constantin, că mersese mai repede decât vântul, mersese chiar ca gândul, era smeu! Soru-sa nu se culcase încă:

— Soră, soră, mama moare de dorul tău!

— Acum, zise Maria: Bine ca-i venit, odihnește-te până dimineață, ș'atunci plecăm să văd pe biata mea maică. Dar' el îi răspundea:

„Soră dulce, soră dragă
Nu pot sta că mi-e de grabă,
Maica nu poate răbda
Până nu te va vedea!”

Văzând Maria cât dor duce mamă-sa după ea, se hotărî să meargă, deci zise fratelui său:

„La car caii prinde-i-'om
Și la mama duce-ne'om!”

Și s'a pus pe cale. Caii mergeau de gândeai că mănăcă pământul. Cum n'or merge că doară mergeau pe calea cea fermecată, făcută din pânza de pe obrazul lui Constantin. Dar' minunea-minunei, era noaptea înainte de miezul nopții, și pasărilor cântau cât le lua gura: „Ce rând e pe acest pământ, de

umblă viii cu morții!..“ Că doară pasărilor îi cunoșteau, ele știau că nu-i lucru curat. Crângile și tufele și toți copacii din păduri strigau în urma lor. „Ore ce rând e pe pământ de umblă viii cu morții?“

Auzind Maria atâtea glasuri strigând în urma lor, zise cătră Constantin:

— Ce zic acelea, frate?

— Dar' lasă-le să cânte, ele nu știu ce zic! —

Când erau aproape de casă, zise Constantin cătră soru-sa: „Soră dragă, stai puțin, eu merg înainte să deschid porțile“. În aceste Constantin merge și deschide porțile, apoi intră curând în mormântul său, de unde nu s'a mai sculat. — Văzând Maria că frate-său nu se mai reîntoarce a intrat cu trăsura în curte și văzând pe mumă-sa ieșind din casă în haine negre de jale, o întrebă:

— Dar' d-ta ce călugăriță ești aci?

— Oh, draga mamei, nu-s călugăriță, ci sunt draga ta mamă, jelesc pe frate-tău, pe Constantin, care a murit și l'am îngropat aci sub fereastră în grădină, ca să-mi fie de 'ndemână, să pot merge în toată minuta să-l blastăm că te-a înstreinat așa tare de mine.

— Dară? mamă dragă, eu el am venit eu, el m'a adus, aseară, după cină, am plecat și acum cântă cocoșii de miezul nopței, și iată, suntem aci; am venit în câteva ciasuri o cale care de-abia o pot alți oameni bate în două săptămâni; el îmi zise că se grăbește așa tare ca să nu mori d-ta de dorul meu; vai de mine, am călătorit cu morții, cu strigoii, cu smei... zicând acestea Maria căzu moartă de groază, iar' lelea Irina nebuni, și se vedea în toată ziua umblând la cele unsprezece morminte, la al bărbatului și la cele zece ale fiilor, iar' când ajungea la mormântul lui Constantin își smulgea părul și zicea:

„Nu te rabde mormântul,
Cum mi-ai rănit sufletul;
Nu te rabde jărâna,
Cum mi-ai rănit inima!“*)

*) Auzită și scrisă în Reteag.

CUPRINSUL:

	Pag.
Stan Bolovan	3
Isteață și pace!	14
Săraea mamă!	24

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dela „Astra“ culturală.

Cu „*Stan Bolovan*“ a terminat „Astra“ publicarea unei serii (a unui șir) de numere din „*Biblioteca populară a Asociațiunii*“ în 1929.

După ce a început cu minunata piesă teatrală pentru popor „*Ziua Unirii*“ (1 Dec. 1918), scrisă anume pentru ziua aceasta, de soții *Elena* și *C. Sporea* (No. 163), a rugat pe bunicul să-și scoadă fraista și să ne depeze povestiri și tradiții frumoase. (*Sabin G. Truția*: „*Traista bunicului*“, No. 164). Am ascultat fermecași și numai că s'a apropiat mai apoi un frate de al nostru de dincolo de Carpați și ne-a făcut cunoscute legende

și povești de pe acolo, ca să ne adeverească cumcă frații noștri din vechiul Regat tot așa de pricepuți la tieluitul poveștilor și legendelor sunt, ca și noi. („*Vorbe de demult*“ de *M. I. Dumitrașcu*, No. 165.)

N'a trecut mult și ne-am apropiat cu o altă carte prețioasă, cu „*Inceputul neamului românesc*“, scrisă cu multă temeinicie, pe înțelesul tuturor, de învățatul nostru istoric dl *Dr. Ioan Lupuș*. Multe ilustrații, cu Decebal, cu Traian, cu Podul lui Traian ș. a. întovărășesc textul cărții acesteia. (No. 166).

După ce am căutat să lămurim obârșia noastră — am vrut ca țăranul român să știe cum să-și îngrijească trupul, ca să-i rămână sănătos — și am tipărit foarte folositoarea carte a dlui medic *Dr. Ilie Beu*: „*Cărticica sănătății*“, (No. 167.)

După medicina pentru trup, ne-am gândit la doftoria sufletului și am dat la iveală: „*Flori de pe Câmpie*“, poezii și chiuituri populare, adunate de dl *T. Podariu* (No. 168). Bolnav în pat să fi — să nu sari într'un picior, ce-tind aceste chiuituri.

Apoi ne-am gândit la lucratul pământului și l-am rugat pe domnul inspector agronom *A. Cosciuc* să ne scrie ceva despre „*Ingrășatul sau gunoirea pământului*“ (No. 169), în care carte țăranul poate afla de-aici înainte cum să-și lucre pământul mai bine.

Și ne-am mai gândit că omul e muritor și că trebuie să se gândească și la clipa când va fi să 'nchidă ochii — de aceea am tipărit o carte, care dă sfaturi practice cum se face un testament. (*Dr. Valer Moldovan*: „*Despre testament*“, No. 170.)

Dela tristețe am trecut, iarăș, la descreșitul frunții și, la rugarea noastră, a scos dl profesor din Cluj *N. Drăgan*, din vechea „Tribună“ din Sibiu (din anii 1885—1888), poveștile minunate, scrise pe vremuri de *Gh. Coșbuc*, de pe când era student la universitatea din Cluj și îndrăgise, încă de pe atunci, minunatele povești românești. (No. 171, „*Povești în versuri*“, de *Gh. Coșbuc*.)

Acum încheie „Astra“, cu a zecea broșură, șirul început și dă la iveală pe „Stan Bolovan“, pe „Isteață și pace!“ și pe „Săraca mamă!“ de neuitatul scriitor popular românesc, *Ioan Pop-Reteganul*. („*Stan Bolovan*“ și alte povești ardelenesti, de *Ioan Pop-Reteganul*, No. 172.)

Cine vrea să citească nește lucrări atrăgătoare, alese — și despre gospodărie și despre sănătate și despre

testament și povestiri și legende și chiuituri și poezii populare — acela va face foarte bine să dea întreaga sa luare-aminte acestor lucrări apărute în „Biblioteca poporală“.

Cărți *mai ieftine* nici că se poate! Multe din ele trec *peste 100 de pagini* și — cu toate acestea — *fiecare broșură costă numai cinci Lei*.

De ar fi în fiecare sat românesc zeci și zeci de colecții de acestea, ca să se răspândească nutremântul sufletesc bun (după cum o dorea și boierul basarabean Stroescu) și să dispară vrajba, dihonnia, făcând loc înțelegerii între frați!

Răspândiți pretutindeni „Biblioteca poporală a Asociațiunii“! Așteptați cu drag „Calendarul Astei“ pe 1930, care va fi o podobă a caselor românești!

De vânzare la sediul „Astrei“,
Sibiu, Str. Șaguna No. 6 și la „Ofi-
ciul de desfacere al publicațiilor Aso-
ciațiunii“ în Cluj, Str. Memorandului
No. 22.

Catalogul

Bibliotecii Poporale a Asociațiunii.

Nrele 1—152 vândute cu totul.

- Nr. 153. **Victor Lazăr** : *Răsboiul pentru întregirea neamului românesc*. (1916—1918.) Prețul 6 Lei.

Fiecare român trebuie să cunoască ce lupte s'au dat și prin ce împrejurări mărețe s'a putut înfăptui unirea tuturor românilor.

- Nr. 154. **Victor Lazăr** : *Cultivați legume în grădinile voastre*. Prețul 2 Lei.

Sfaturi practice, cum să se cultive legumele și ca grădinile să aducă folos mult.

- Nr. 155. **Victor Vlad-Delamarina** : *Poezii bănațenești*. Prețul 3 Lei. Prea frumoase poezii ale unui suflet gingaș, ofițer la marina românească.

- Nr. 156. *Răsboiul româno-ruso-turc, în 1877—1878*. Prețul 4 Lei.

Istorisirea răsboiului, care a adus neatârhnarea României. O povestire interesantă de N. Gane: Andrei Florea Curcanul, sau cum e românul la răsboiu, poezii și altele.

- Nr. 157. *Ingrijirea copilului mic până după înfărcare*. Prețul 3 Lei.

Cele mai multe mame nu-și știu îngrijii copilul mic și din această cauză copilul sau moare sau rămâne bolnav pe toată viața. Cine urmează sfaturile practice, ce se cuprind în broșura aceasta, va avea copiii sănătoși, cari îi vor aduce bucurie în viață.

- Nr. 158. **Constantin Negruzzi:** *Cârlanii, sau Doi țărani și cinci cârlani.* Prețul 3 Lei.

Piesă de teatru într'un act. Cu lămuriri asupra felului cum trebuie să se joace, date de dl Nicolae Băilă, directorul artistic al „Astrei“. Piesa e foarte potrivită pentru teatrul sătesc.

- Nr. 159. **Victor Lazăr:** *Copii cu renume.* Prețul 4 Lei.

Istoria vieții a câtorva copii, povestite tinerimii noastre spre a-i servi de pildă și învățătură.

- Nr. 160. **Alexandru Ciura:** *păr. Vasile Lucaciu.* Prețul 5 Lei.

Viața marelui român și luptător național, care a fost păr. Vasile Lucaciu, trebuie să servească de îndemn fiecărui bun român, să-și iubească țara și poporul pentru libertatea cărnii păr. Lucaciu n'a stat la îndoială să înfrunte ori-când urgia asupritorilor.

Nr. 161. **Ana Victor Lazăr:** *Bucătăria gospodinei dela sate.* Prețul 4 Lei.

Atâtea țărance au din belșug din ce să pregătească mâncări și cu toate acestea sunt prea puține care să știe să fiarbă gustos și nutritiv, ca hrana să fie plăcută și folositoare bărbatului, care vine acasă ostenit de lucru. În această cărticică se dau sfaturi practice cum se pot pregăti cu ușurință mâncări bune și gustoase.

Nr. 162. *Calendarul pe 1929* (vândut de tot).

Nr. 163. **Elena și C. Sporea:** *Ziua Unirii.* 1 Decembrie 1918. Piesă populară în 3 acte. O frumoasă piesă pentru teatrul sătesc, în care ni se arată sbuciumul zilelor unirii neamului. Prețul 5 Lei.

Nr. 164. **Sabin G. Trușia:** *Traista bunicului.* Se poate spune că traista moșului e plină. Ce mai povești și legende încântătoare, găsim în această broșură de 100 pag.! Prețul 5 Lei.

Nr. 165. **M. I. Dumitrașcu:** *Vorbe de demult.* Legende și povestiri. Un povestitor de dincolo de Carpați ne înveselește cu atâtea legende și basme minunate. Nu lași broșura până ce nu ai citit „Finul lui Sîn-Petru“ sau

„Cămașa lui Făt-Frumos“ și alte multe povestiri. Prețul 5 Lei.

- Nr. 166. **Dr. I. Lupaș**: *Inceputul neamului românesc*. Fiecare român știe că ne tragem din viața lui Traian. Dar cum a venit împăratul Traian pe aceste plaiuri, ce războaie a purtat cu cruntul Decebal, aceasta numai puțin o știi. Cine se ține însă bun român, din casa aceluia nu va lipsi cărticica aceasta, care are și o mulțime de ilustrații. Prețul 5 Lei.
- Nr. 167. **Dr. I. Beu**: *Crăticea sănătății*. Ediție nouă (a treia), revăzută, cu 2 ilustrațiuni. Prețul 5 Lei.
- Nr. 168. *Flori de pe Câmpie*, poezii populare culese de **T. Podariu**. Prețul 5 Lei.
- Nr. 170. **Dr. Valer Moldovan**: *Despre testament*. Explicarea articolelor de lege. Prețul 5 Lei.
- Nr. 171. *Povești în versuri* de **G. Coșbuc**, publicate sub îngrijirea lui **N. Drăganu**. Prețul 5 Lei.

Comenzile: Oficiul de desfacere al publicațiilor „Astreii“ Cluj, str. Memorandului Nr. 22.

